

באווירה מלחמתית, בתיכנון צבאי, חוך שימוש בכל עקרונות המאקטיקה והאיסטרטגיה, הונחתה המכה על האויב: שטרות הכסף אשר בידי אורחי המדינה

מיד לארצות-הברית, על מנת להסביר למנהלי הקרן את סיבת הפרת ההבטחה. אין פיתוח ולא יהיה פיתוח. מדוע אינכם מבינים שנמאס לי להכחיש זאת? זעף אשכול בשדה-התעופה בלוד. שאלת ריבוי בוי הערערים נידונה זה שנים בין ישראל וקרן המטבע, וברור כי הפתרון לא יוגשם אלא במשך שנים אחדות, שיקר הוא שוב ביוזעין כעבור שבועיים בניו-יורק, בתום שיחותיו.

שערים האבסורדית של הלירה, אם יגנו הרו"ח. לרוע המזל היתה אז המדינה שקועה רו"ח בה בעיצומה של פרשת לבון. היה ברור שהבהירות הן בלתי נמנעות. לא זו בלבד שהממשלה לא רצתה להתחיל במבצע שטפק אם תהיה זו היא עצמה שיוטל עליה לסיימו אחרי הבחירות, אלא שהכרות פ"ח חות ערב בבחירות, יחד עם פרשת לבון, היו מפחיתים בהרבה את סיכויי הנצחון של המפלגה השלטת.

הדלפות והשערות
עתה הוברר שמול אויב המוכן ל-התקפת-פתע, שעקרון ההפתעה אינו עוד יפה לגביו, יש להפעיל פעולת הסחה. באותה צורה בה ערך צה"ל, ערב מבצע סיני, פעולת הסחה, שממנה השתמע כאילו הוא מכין מבצע צבאי על ירדן ולא על מצריים, נערך האוצר לפעולה דומה. על שולחן הממשלה ובכנסת הוכנה הצעת חוק לתקציב המדינה לשנת 1962/63, שהיתה הצעת תקציב רגילה, ללא כל רמז לפעולת פיתוח. ושעה שנראה היה כאילו עומד האוצר להסתער דחקא בחזית הלי"ט לים והמיסים, הוכנה בחשאי הצעת התקציב האמיתית, שהיתה גדולה מההצעה שהוגשה לממשלה ב-250 מיליון ל"י.

מנהלי קרן המטבע הבינלאומית התחשבו בנימוקים אלה, גילו נכונות להמתין לשידוד מערכות במטבע הישראלי, עד לאחר חדשים מיום הקמתה של ממשלה חדשה בישראל. אלא שבשלב זה הועמד לראשונה בסכנה המבצע כולו. ידיעות ראשונות עליו הודלפו החוצה. גרמו לכך חשבוניות קטגוריים של ראשי האוצר, שמתוך השש להפ-סיד כמה מיליוני לירות, סיכנו את הבראת המשק. כי מדיניותו החדשה של האוצר, שתבע לפתע להצמיד לדולאר הלוואות שניתנו קודם ללא הצמדה, הצביעה ברורות שהפיתוח עומד באופק.

אשכול

המועד המדויק, אולם ניתן להם להבין שהוא קרב ובא. רק ביום שישי בצהריים החלו גלגלי מכונת הפיתוח לנוע. רק אז הומגו שרי הממשלה לישיבה דחופה, ניתנה הוראה ל-קול ישראל להקצות מקום לשידור מיוחד בשעה ארבע אחרי הצהריים, וצלם יומן קול-נוע הומן למקום. בשל ההזמנה המאוחרת לא הספיקו שני שרים, אבא אבן ומשה דיין להגיע לישיבת הממשלה. שר התעשייה, פנחס ספיר, נמנע מלהופיע בה באופן הפגנתי, כדי להגיש את אי-הזדהותו עם ההחלטה. למרות כל סידורי הבטיחות, נר-אה שהיו כמה הדלפות. יום לפני הפיחות, ביום חמישי, הורגשה תנועה מוגברת ב-בורסה לניירות ערך. היתה זו תנועה חד-סטרית של קונים בלבד, שחטפו ניירות-ערך צמודי דולאר ללא התחשבות ברוחחות. שני רי ניירות הערך האלה שעברו מיד ליד קפצו בפתאומיות. עובדה היא שהחל מי-שעות הצהריים ביום שישי הורגש לפתע ביקוש מוגבר לדולארים ברחוב לילינגבלום בתל-אביב. תוך שעה קצת השער לשלוש ל"י לדולאר, ובשעה שלוש אחרי הצהריים, שעה אחת לפני שאשכול בישר לעם ברדיו את בשורת הפיחות, סירבו מכרי הדולארים השחורים לנהל כל עיסקות שהן.

הפעם, משנקבע יום השני, הוגברו אמ-צעי הוהירות והסודיות. בעוד שיום-השני המקורי בראשון לינואר היה צריך להעריך ביום חול רגיל, יום שני, נבחר ערב-שבת להכרות המבצע, מתוך הנחה שהשבת תמ-נע עריכת טרנסקציות של-הרגע-האחרון ופעולות נמהרות העוללות ליצור פאניקה בצבור.

רק תריסר האנשים שעסקו בכך ידעו את העיתוי. בישיבות ובשיחות הקדחתניות שוהלו בין הגורמים השונים, לא נערכו כל פרוטוקולים ולא שותפו מזכירות או קצרניות כלשהן. שכינת המהנדסים שימשה שלא במיתכונן גורם הסחאה נוסף, שלוכותו אפשר היה לזקוף את הפגישות הקדחת-ביום רביעי של השבוע החולף. מעגל ה-ניות וההתייעצויות שלפני המבצע.

היריות הראשונות של המבצע נורו כבר יודעים על פרטי המבצע החל להתרחב ב-הדרגה. ביום זה נודעו גם פרטי לראש-הממשלה, דויד בן-גוריון. למחרת הורחב ה-מעגל עוד יותר. ידיעה סודית בצופן מיוחד נשלחה לקרן המטבע הבינלאומית להודיע על המבצע הקרב. לפי ידיעה אחרת, שעדיין לא אומתה, קיבלה באותו יום גם אישיות פרטית מסוימת המלצה להצמיד את ה-כספים שברשותה, המהווים קרן שהריבית שלו מוקדשת למטרה ציבורית, לניירות

ספיר

בכל פעם שדויד בן-גוריון היה מכריז בחישים שלפני מבצע סיני, על רצונו ב-שלום עם מדינות-ערב, היו הערבים מכרי-זים על מצביהן בגבול.

ובכל פעם ששר-האוצר לוי אשכול היה מצהיר, בחצי השנה האחרונה, כי הוא אינו מעלה כלל בדעתו את הרעיון של פיתוח ערך המטבע הישראלי, מיד היה מוכרו מצביהן במשק הישראלי.

ולמרות שאורחי ישראל, כמעט כמו ה-מצריים ערב מבצע סיני, היו נכונים למה-לומה שתונחת עליהם, היא באה עליהם השבוע במפתיע.

לא היה זה הדמיון היחיד בין שני המבצעים. "מבצע אקשיון" - כך כונה מבצע-פיתוח-הלירה בחוג הקטן של מתכ-ניו, דמה לא רק בתכנונו ובביצועו ל-מבצע קדש, אלא אף נוהל דוגמת מבצע קרבי שלא היה מבייש שום מפקד צבא.

כאשר חלפו שבועות מבלי שיוכרו על הפיחות, נרגע השוק. אולם תעשיינים וסו-חרים זהירים המשיכו לנהל את עסקיהם בצל הפיחות. הם נמנעו לקחת הלוואות צמודות-ערך, חיסלו חובות ישנים, השקיעו את כספם בסחורות ובציוד.

הממשלה החדשה הוקמה בראשון בנובמ-בר 1961. לפי ההבטחה לקרן המטבע צריך היה לבצע את הפיחות בראשון בינואר 1962. הגיע שלב ההכנות. הכל היה מוכן לקראת שעת-השני.

אולם ברגע האחרון הסתבר, כי אם יוחל במבצע במועד שנקבע, הוא עלול להכשל. הבנקים, שהתייחסו אל הכחשות

ח'י'ב'צ'נ' ACTION!

טבי דולאר. המלצה זו שימשה אות למספר אנשים הקרובים לאותה אישיות להבטיח את כספם במהירות.

ללוי אשכול נותרה עוד בעיה אחת. שלא כדויד בן-גוריון במבצע סיני, לא יכול היה להרשות לעצמו להכריז על ה-פיחות מבלי להתיעץ, לפחות מבחינה פור-מלית, בממשלה. בערב יום חמישי ניהל אשכול, אשכול, שיחות עם שרי המפלגה הדתית לאומית ועם אחדות העבודה, על מנת למנוע תקלות בישיבת הממשלה, בה יביא את ההחלטה לאישור. לא נמסר להם

כשר-האוצר באיימון גדול יותר מהאורח הפשוט, שיערו את העומד להתרחש, ואז, כדי לעבור את ימי המשבר שעם הכרות הפיחות, הכריזו הבנקים על שני ימי-סיגריה בסוף השנה האזרחית, במקום על יום סג-יך אחד כמקובל.

הכרזה זו עוררה בהלה מתודשת בצי-בור. פקודות מומונים הוצאו והושקעו בנכסים, בדולארים ובוזה. היה חשש ש-ההסתערות תרובו על יעד למחצה ל-פחות. ברגע האחרון הוחלט לדחות את יום-השני, אינלואת התליט לוי אשכול לצאת

היחידים שנפלו בפח עוד ברגע האחרון היו הירחמיאלים של בית דבר. מתוך אמונה עיוורת בכל מוצא פה של מנהיגי מפא"י, עטו עורכי דבר על השמועות החדשות על הפיחות, הסתערו עליהן בשצף קצף במאמר ראשי ביום שישי בבוקר: "מי בעצם מ-עוניין בהפצת אותן שמועות מזיקות על פיחות המטבע, שמועות שעד כה התבדו כולן, ומי שנתן בהן אמון, שם כספו על קרן הצבי?" זעק המאמר הראשי בדבר. "הצובדים השכחים המתקיימים על משכור-תם אינם מעוניינים לא בשמועות על ה-פיחות ולא בפיתוח עצמו. הם למודי-ניסיון מר והם מבינים היטב, כי אווירה של חוסר בטחון כלכלי אינה לטובתם." אלא שמאמר מגוחך זה היה שירות דוב לאוצר, שלא היה מעוניין בו כלל. הוא הדליק אור אדום נוסף להתקרבותו של הפיחות.

הקרב האחרון
יום שישי, בארבע ורבע, היה הפי-חות לעובדה. המבצע נחל נצחון מלא. נפלו בו כמה רכבות קרבות, בעיקר ל-לחי הלוואות-צמודות-דולאר ובעלי משכנ-האות על דירות. אחד ממרכזי ההתנגדות המסוכנים ביותר, התעשיינים, נכנעו ללא קרב, הסכימו לא להעלות מחירים, אחרי מסע-איום קצר, בו שותף המתנגד למבצע, פנחס ספיר.

היה זה נצחון ראוי לציון. אולם רק נצחון בסיבוב הראשון. שכן למנצחים, הר-בה יותר מאשר למנוצחים, היה ברור ש-הקרב הקשה ביותר ייערך בסיבובים הבאים.

הצורך בביצוע המבצע נעשה הכרחי הרבה יותר מהר מכפי שתוכנן. לפני שנה בקירוב, כאשר התברר שמשלחת מומחים של קרן המטבע הבינלאומית, שסיירה ב-י מדינה ובדקה את כלכלתה, עומדת לפרסם דו"ח ביקורתי, השולל בצורה קיצונית את מדיניות הכספים של ממשלת-ישראל, דבר שעלול היה לסתום את מקורות האשראי של המדינה, הפעילה ישראל לחץ על קרן המטבע למנועת פרסום הדו"ח. ראשי ה-אוצר, כמו ילד שנתפס בקלקלתו ומבטיח להתנהג להבא כשורה אם לא יעמידוהו בפנינה, הבטיחו לשנות את מדיניות ה-

כשם שמפקד יחידה צבאית העורך הערכת-מצב בטרם צאתו לקרב, שוקל את כל הנתונים, את מצב הכוחות, תנאי הקרקע, דרכי הגישה האידיאלים, שיטות הפעולה האפשריות על מגרעותיהן ומעלותיהן, כך העריך צוות-המוחות במשרד האוצר את סיכויי המערכה הפיננסית.

הצורך בביצוע המבצע נעשה הכרחי הרבה יותר מהר מכפי שתוכנן. לפני שנה בקירוב, כאשר התברר שמשלחת מומחים של קרן המטבע הבינלאומית, שסיירה ב-י מדינה ובדקה את כלכלתה, עומדת לפרסם דו"ח ביקורתי, השולל בצורה קיצונית את מדיניות הכספים של ממשלת-ישראל, דבר שעלול היה לסתום את מקורות האשראי של המדינה, הפעילה ישראל לחץ על קרן המטבע למנועת פרסום הדו"ח. ראשי ה-אוצר, כמו ילד שנתפס בקלקלתו ומבטיח להתנהג להבא כשורה אם לא יעמידוהו בפנינה, הבטיחו לשנות את מדיניות ה-

הצורך בביצוע המבצע נעשה הכרחי הרבה יותר מהר מכפי שתוכנן. לפני שנה בקירוב, כאשר התברר שמשלחת מומחים של קרן המטבע הבינלאומית, שסיירה ב-י מדינה ובדקה את כלכלתה, עומדת לפרסם דו"ח ביקורתי, השולל בצורה קיצונית את מדיניות הכספים של ממשלת-ישראל, דבר שעלול היה לסתום את מקורות האשראי של המדינה, הפעילה ישראל לחץ על קרן המטבע למנועת פרסום הדו"ח. ראשי ה-אוצר, כמו ילד שנתפס בקלקלתו ומבטיח להתנהג להבא כשורה אם לא יעמידוהו בפנינה, הבטיחו לשנות את מדיניות ה-